

A svéd osztályharc.

A százéves béke, különösen pedig az utolsó 25 év alatt nagyra fejlődött ipari kultúra azt eredményezte, hogy a svéd munkáltató nagytőkés osztály magához ragadta a hatalmat úgy politikai, mint gazdasági tekintetben. A maga érdekeinek megfelelőleg nagyban hozzájárult a reális tudományágak kifejlesztéséhez, a maga esztétikai igényeit kielégítő író és művészgenerációt nevelt és szívós kitartással egyre, nagyobb befolyást biztosított magának a törvényhozásban. A számbelileg kicsiny svéd arisztokrácia kénytelenségből még idejében bevonult a nagytőkés polgárságnak néhány évtizeddel azelőtt még megvetett vállalkozásaiba és — monarchikus államban — csaknem minden küzdelem nélkül foglalta el nagy területeken a legjobban javadalmazott és legtöbb befolyást biztosító helyeket. Nagyban elősegítette e két osztály szövetkezését II. Oszkár, aki Norvégia elszakadása előtt két évtizeddel már belátta, hogy nincs olyan mód vagy út, mely Svédországot politikai tényezővé tehetné Európában. Józan gazdasági érzékkel minden vagyonát ipari vállalkozásokba fektette, és mint az ország egyik legnagyobb részvényese, minden lehető módon fokozni iparkodott a részvények értékét. Kiváltságokkal, szolgálomakkal és egyéb kedvezményekkel látta el az ország természeti kincseit kiaknázó, sokszor idegen pénzzel dolgozó' társaságokat a svéd nép, a dolgozó munkásság rovására.

Az arisztokrata nevekkal ékeskedő faipari részvénytársaságok kezdetben a német, később a francia tőke segítségével, több mint 20 éven át mesébe illő 50—60 százalékos osztalékkal honorálhatták részvényeseiket. Törvényes eszközökkel rántották ki a svéd paraszt lába alul a földet, az erdőket. Előbb bérlővé tették a népet a saját eladott földjén, munkássá a saját erdőrészében. Azután lassan lenyomták a béreket. Ezért apadt Jämtland, Ongermand, Medelpad, Helsingland,

Herjeadalen lakossága több mint egy millióval, ezért vándorolt ki a különben is néptelen ország déli részeiből több mint kilenszázezer ember.

A fejlett acél-, cement-, papír-, faiparnak értelmes és képzett munkástömegekre volt és van szüksége, így már osztályérdekből is kényszerítenie kellett az államot és társadalmat eredményeiben páratlanul álló kultúrpolitikára.* Az ipari és kereskedelmi vállalatok polgári és arisztokrata vezetői, írók és művészek, a polgári tudomány képviselői, katonatisztek, politikusok, a királyi család tagjai versengve alapították és támogatták a könyvtárakat, képtárakat, múzeumokat és egyéb közművelődési egyesületeket. Ez a céltudatos kultúrpolitika kifelé szilárd erkölcsi alapot adott a nagypolgárság uralmának igazolására, másrészt hosszú ideig minden téren kitűnő védekező fegyver is volt a lassan öntudatra ébredő proletariátus támadásai ellen.

A kivándorlás következtében megfogyott munkásság az ország gazdasági életének rohamos fejlődése közben, a külföldi munkásmozgalmak hatása alatt lassan nagykorúsította magát és saját maga kezdte irányítani kulturális haladásának útját. Evvel egyidőben a munkásság gazdasági, fogyasztási és politikai szervezetei nagyon megerősödtek. Az utolsó években kifejlődött ellentétes frakció nem tudta megbénítani akciójával a szociáldemokrata-párt cselekvőképességét. A munkásszervezetek annyira megerősödtek, hogy most, mikor az uralkodó osztály nem régen szerzett jogait még jobban kiakarja terjeszteni, mikor hatalmának biztosítása céljából törvénybe akarja iktatni a maga érdekeinek sérthetlenségét, a régi Jarlok módjára, általános érvényűvé akarta tenni a maga osztály erkölceit: a szervezett munkásság eredményesen ellene szegülhetett az uralkodó osztály törekvéseinek. A munkásság nem akarta elismerni a svéd ipari tőke képviselőinek azt a jogát, illetőleg követelését, hogy ezek maguk határozzák meg a munkaszolgáltatás és bérfizetés föltételeit. Svédországban régen elmúltak azok az idők, mikor a munkáltatók ezt, mint istentől származó természetes jogot, minden indokolás nélkül érvényesíthették volna.

Reális, vagy legalább is reálisnak látszó gazdasági okokkal próbálták igazolni a tervezett munkabéreszállítást. Erre alkalmas volt az 1907—1908-iki gazdasági válság, mely természetesen Svédországot sem kímélte meg. A vállalkozási kedv és vállalkozási alkalom megfogyatkozott és a helyi termelés, fogyasztás csökkenésén kívül a kivitel is lényegesen megapadt. A krízis két esztendejében úgy a részvényesek osztaléka, mint az alapok növekedése kisebb volt az előirányozottnál, vagyis a remélt jövedelem egy része elveszett, mert az érvényes árszabályok nem engedték meg a munkabérek csökkentését. Most az árszabályok lejártak. Számítva arra is, hogy a munkásság nem képes egységes cselekvésre, az elmúlt válságra való hivatkozással: a munkabérek leszállítását határozták el a munkáltató szövetségek.

A túl magas béreket nem bírják tovább fizetni, jelentették ki a munkáltatók, és azokban a szakmákban, melyekben a nagyban alkal-

* Ez a magyarázata a svéd nőnevelés fejlettségének is, valamint annak is, hogy a svéd nő előtt csaknem az összes pályák nyitva állanak.

mazott nő- és gyermekmunkások konkurenciája miatt leggyöngébbek voltak a munkások gazdasági szervezetei (cellulóza, cement, kész ruha), egyszerre a réginél 11—25 százalékkal kisebb órabért biztosító árszabályt akartak a munkásszervezetekkel aláíratni. A munkások ezt el nem fogadták, mire a munkáltatók megkezdték a fokozatos kizárást, melyre az országos munkásszövetség augusztus 4-én a nagy sztrájkjal felelt.

A svéd munkáltató gazdasági helyzetének szociálpolitikai vizsgálatát nagyon megkönnyíti a közgazdasági adatok állandó nyilvántartása. Az állam, részvénytársaságok, magánvállalkozók, magánosok bevételeit és kiadásait úgy közlik a napilapok, egyes időszaki művek, az állami statisztikai hivatal kiadványai, mint más államokban a napi meteorológiai jelentést.* A *Taxering Kalender*** és a *Kommers Kollegium* füzetei, már nem is a nyersanyagot, hanem a feldolgozott eredményeket tárják a kutató elé, csupán a csoportosítás és a következtetés munkája marad így hátra.

Az utolsó 12 év alatt megszűnt és alakult vállalatok külön figyelembevételével, összehasonlítva az 1897—1906 és az 1907—1908 évcsoportok gazdasági eredményeit a befektetett ipari tőke hozadékára vonatkozólag, azt találjuk, hogy a termelési eszközök tökéletesedése dacára, a második évcsoportban csökkent a percentuális jövedelem. Volt vállalatonként 19—56%, a krízis két esztendejében az átlagos jövedelem $9\frac{1}{2}$ —40%-ra csökkent le. Ezek a számok körülbelül egyharmadrészben (amennyiben a részvénytársaságokra vonatkoznak) csupán a passzív részvényesek jövedelmét jelzik; a társaságok nagyszámú funkcionáriusainak egyéb jövedelmeit (vezérigazgató, elnök, számvizsgáló, felügyelő-bizottsági tag, ellenőrző-bizottsági tag tiszteletdíja) nem számítjuk, valamint a különböző című leírásokat és alapokat is figyelmen kívül hagyjuk. Más ipari államok nem ennyire megbízható adataival összehasonlítva (Cassel) a fenti számokat, még a krízis két évében sem volt kétségbeejtő a svéd ipari tőke helyzete. Az egész 12 éves időkomplexumot tekintve, a százalék évi növekedésének középszáma az egyes iparágak szerint 10,2—14. Ennél nagyobb állandó hasznot szolid vállalkozások állandóan egyetlen európai iparállamban sem értek el, legfeljebb egyes iparágakban. Ekkor is nagy kockázatossággal vagy a véletlenül kiaknázható alkalmi konstellációk segítségével.***

Elviselhetetlen gazdasági kényszerűség így nem lehet indító oka a Svenska Arbetsgivare Förening bércsökkenő hadjáratának.

* * *

* A svéd közéletre jellemző, hogy a napilapok csaknem állandó rovatban számolnak be előfizetőik számáról, napi példányszámaikról. A stockholmi iparművészeti kiállítás napi látogatóinak száma, a bevétel és kiadás, az egyes kiállítók bevételei, a kiállítás szórakozó helyeinek napi bevételei és kiadásai naponta benne vannak a lapokban.

** *Stockholms Taxering Kalender* évente jelenik meg, tartalmazza az 5300 koronánál nagyobb jövedelmű stockholmi lakosok névsorát előző évi és előirányzott évi jövedelmét, jelzi a jövedelem adómentes és adóköteles részét és az adó nagyságát.

*** *Statvetenskaplig Tidskrift*. XII.

A svéd munkás reális és névleges béremelkedését a nagy harcot megelőző 5 évre vonatkozólag más helyen világitottuk meg.* Bár kis terjedelménél fogva tudományos feldolgozásra alkalmatlan, a svéd főváros lakóinak gazdasági helyzetére mégis jellemző az a kísérlet, melyet Stockholm város statisztikai hivatala 300 stockholmi lakos 1907—1908. évi háztartási könyveinek feldolgozásával végzett. A háztartási könyvek részben állami és városi munkásoktól, részben máli munkásoktól, néhány könyvvezetőtől, újságírótól stb. származnak. A megvizsgált könyvek évi jövedelem szerint 1842—6985 korona** között váltakoznak. Az intellektuális pályákon levők és a magasabb kvalifikációjú munkások foglalják el a sorozat tetejét és közepét, a legjobb javadalmazású munkások pedig a sorozat alját. Az átlag svéd munkás ebben a sorozatban nem szerepel, mert ennek évi jövedelme az állami Kommers Kollegium adatai szerint 1200 korona. Az évi jövedelem magassága szerint négy csoportba osztván a könyveket, a főbb kiadások egyes csoportokon belül a következő százalékait emésztik fel az évi jövedelemnek:

	Tápszerek és élvezeti cikkek	Lakás	Ruházat	Egyéb
I. csoport	(1842—2000 kor.) 45,66%	21,30	8,33	24,98
II. „	(2000-2667 kor.) 43,26%	19,95	9,13	27,66
III. „	(2667-4000 kor.) 42,97%	19,04	10,66	27,33
IV. „	(4000-6985 kor.) 31,37%	16,-91	21,98	33,74

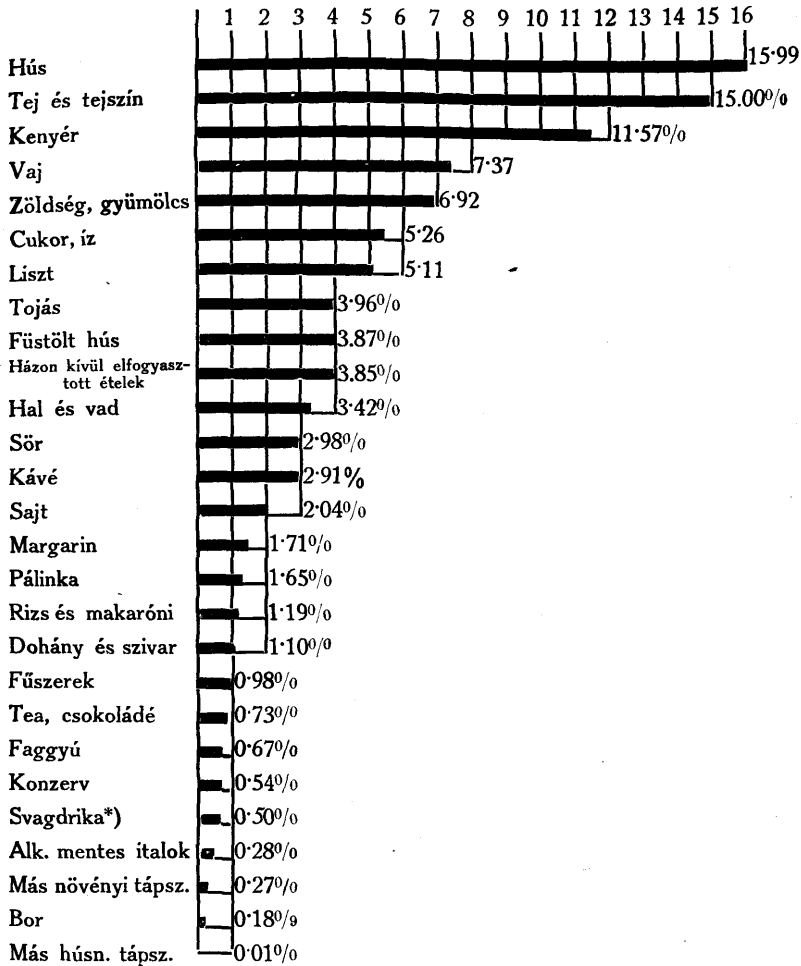
5300 koronánál csak nyolc magasabb jövedelem volt, ezért az utolsó csoport túlságosan tág. A családtagok száma átlagvéve négy. Az egész sorozat átlagát véve: tápszerek és élvezeti cikkek 42,03, lakás 18,94, ruházat 10,41, adók 4,34, fűtés és világítás 4,21, egyleti és biztosítási díjak 3,87, inventárium 3,48, egyéb 12,72 százalékat teszi ki az átlagos évi jövedelemnek. A bevétel legnagyobb részét természetesen a tápszerek és élvezeti cikkek emésztik fel. E legnagyobb tételben az egyes cikkek grafikusán szemléltetve a túloldali százalékos arányban szerepelnek.

Ha most az egyes csoportok tápszer és élvezeti cikk fogyasztásának rovatait összehasonlítjuk, egyszerre nagyon jellemző következtéseket vonhatunk le. Míg a 2000 koronánál kisebb bevételű első csoportnak be kell érnie 862,29 korona ára élelmi cikkel, addig a legfelső csoport tagjai 2358.67 koronát költhetnek erre évente és családonként, vagyis több mint 1400 koronával többet, mint az első csoportbeliek. A legtöbb tápanyagot tartalmazó tápszereket tekintve a legalsó és a legfelső csoportok évi fogyasztása között ilyen a viszony:

	I. csoport fogyasztása	IV. csoport fogyasztása
Hús	180.— korona	537.— korona
Tej és tejszín	111.12 „	379.12 „
Vaj	55.15 „	115.45 „
Tojás	35.69 „	154.85 „

* *Szocializmus*. 1909. szeptember *A svéd sztrájk okai és hatásai*.

** Magyar érték szerint; 1,33 kor. = 1 svéd korona.

„Faggyút” három annyit fogyaszt az I. csoport, mint a negyedik. Meg kell jegyeznünk, hogy a családtagok száma az alsó csoportban átlag 2,33 a legfelsőben 4,50. A fogyasztásban nem különböztetjük meg a gyermekeket, és eltekintünk attól, hogy egyes családtagok hosszabb vagy rövidebb ideig nem vettek részt a fogyasztásban.

Az elfogyasztott italok értéke már nem mutatja ezt a tendenciát. A legelső csoport italfogyasztása csaknem megegyezik az átlaggal. A ruházatra való kiadások sora a felső csoportok javára erősen emelkedő. Hét egyenletes csoportba osztva be az 1842—6985 korona közé eső jövedelmeket, e kiadás a következő sordjára: 157.24, 172.75, 247.38, 297.26, 427, 613.50, 520 korona. A középszám 317.95 korona, vagyis a legelső csoport kétszerese. Higiénikus célokra,

* 2% alkoholt tartalmazó sör, a svédek kedvenc itala. Annnyira el van terjedve hogy az alkoholelleses szervezetek nem merik eltiltani tőle tagjaikat.

egészségük megvédésére az alsó csoport tagjai 18.05 koronát, a felső csoport tagjai pedig 136,39 koronát költhetnek évente!

Meglepő az intellektuális célokra kiadott összegek viszonya is. Az átlagos 52,33 korona mellett a legalsó csoport 36 koronával szerepel. Ez legalább is szép jele annak, hogy a kultúrára való törekvés erős a svéd munkásban.

Az 1200 korona évi jövedelmű átlag svéd munkás még kevesebbet adhat ki élelmiszerekre, ruhára, drágábban fizeti lakását és adóban is kétszeresét fizeti az itt feldolgozott csoportok átlag számának. Ellenben az intellektuális célokra való kiadása 58 korona, holott 65%-át sem keresi meg a legalsó csoport minimumának.

Ezek alapján elihető, hogy a svéd munkás felesége, mint a háztartás vezetője, nagyon sokszor leküzdhetetlen akadályok előtt áll. Legtöbb esetben bekövetkezik az az állapot, melyet svédül az *undernäring* szóval jeleznek. A munkáscsalád tagjai nem juthatván annyi tápanyaghoz, amennyi a testnek az egyén fizikai és szellemi egyensúlyának fentartásához szükséges, kénytelenek gyomrukra kis tápértékű, olcsó tápszerekkel megtölteni, hogy legalább a jóllakottság illúzióját megszerezzék. Az ilyen táplálkozás következményei ismeretesek.

A mai társadalmi berendezkedés következtében minden országban érzi és sínyli a munkásság az uralkodó osztályok hatalmát. Azonban a svéd munkás helyzete mégis kedvezőtlenebb, mint például a hasonló magasfokú ipari kultúrállamban élő német munkásé. Stockholm városának statisztikai hivatala összehasonlítja az imént közölt adatokat 34 olyan német városban felvett adatokkal, melyek 100.000-nél több lakossal bírnak.

Város	A vonal alatt következő tételek szerepe az egész évi kiadásra vonatkozó százalékokban				
	Tápszerek és élvezeti cikkek	Házbér	Ruházat	Fűtés és világítás	Adók
Stockholm (300)	42·0	18·6	10·4	4·2	4·3
34 német város (701)	46·9	15·0	9·9	4·0	1·3
Berlin, a külvár.-kal (73)	37·9	18·5	11·0	3·4	1·7
Hamburg (179) — ...	48·9	15·0	8·9	3·8	0·7
Bréma (7)	34·7	12·2	13·7	4·2	2·1
Drezda (64)	49·6	13·4	8·5	3·8	1·9
Frankfurt a/M. (10) ...	41·5	16·3	9·7	3·9	2·0
Magdeburg (10)	53·3	11·7	9·2	3·7	1·0
München (19)	55·2	12·8	7·8	3·8	0·8
Chemnitz (26)	54·3	10·5	10·1	5·3	2·0
Köln (21)	50·3	14·1	11·8	3·0	1·7

A városnevek után zárójelbe helyezett számok a statisztika alapjául szolgáló háztartási könyvek számát jelöli. A táblázat adataiból kitűnik, hogy a stockholmi házbér nagyobb, mint a berlini és hamburgi! A stockholmi négy jövedelmi csoport előbb feltüntetett percentuális házbérlői csak azt a régi tapasztalatot igazolják, hogy a legkisebb keresetű munkás fizeti a legnagyobb házbért. A stockholmi számok határozott házbérlőszóróról beszélnek. Hasonló rekordot ér el a svéd munkás az adó nagyságában is. E statisztikában nem szereplő átlag svéd munkás keresetének 7—8 százalékát fizeti el adóra,* a stockholmi 4,3 tized átlaggal szemben! Ez a tipikus osztályuralomnak az ismertető jele. A német munkás keresetének nagyobb százalékát költheti tápszerekre, azért a német ipar versenyképesebb, kitartóbb és megbízhatóbb. Az osztályállam hivatalos közegei útján nyilvánosságra jutott adatok megisméltése után felelnünk se kell arra, hogy belenyugodhatott-e a svéd munkásság a bérek 11—25 százalékos csökkentésébe?

* * *

A százszoros pluralitás** a mai napig érvényes svéd községi választói jogban teljesen nullifikálta a munkásság befolyását úgy a községi politika terén, mint a községi képviselő útján közvetve választott első kamarában, a szenátusban. A munkásság ama képviselői, akik a parlament második kamarájába bekerültek, lényeges változást a munkásság gazdasági helyzetében elő nem idézhettek. Egyedül a munkásság erős gazdasági szervezetei kényszeríthették ki a munka béreknek legalább olyan fokozatos emelését, hogy ezek a folyton dráguló szükségletek árának emelkedésével valamennyire lépést tartassanak. Ezeknek az erős, egységes gazdasági szervezeteknek a szét' robbantása volt a Svenska Arbetsgivare Föreningnek a — küzdelem végén nyíltan be is vallott — célja. *** A szervezett munkásság a maga egészében a kipróbált értékű szakszervezetek védelmére sietett. A munkáltatók leplezetlen céljai felébresztették az eddig szervezetlen száz- ezrek osztálytudatát is, úgy, hogy mire a harc a maga teljességében kifejlődött: egy egészen új társadalmi jelenség megfigyelésében volt része a világnak. Az első napokban, mikor a kormány, az államhatalom segítségére még nem volt szüksége a harcban álló tőkének, egy szociális utópia megvalósult fejezetének látszott az egész sztrájk.

A kiterjedésében monumentális, lefolyásában megdőbbentő küzdelem egyes fázisairól a külföldi liberális és szociáldemokrata sajtó útján tájékozódott az olvasó. A munkásasszonyok szerepe, a föld népének hirtelen állásfoglalása, a hadsereg színvallása a dán, finn és

* Az 1333 koronánál nagyobb jövedelemmel bíró svéd polgárok írásban becsületszóval igazolják, hogy az egész jövedelmet bevallották. Az 1333 koronánál kisebb jövedelemmel bírók évi bevételét a munkáltatók üzleti könyvei alapján hivatalosan állapítják meg.

** Az új községi választói törvény, mely a plurális szavazatok maximumát 40-ben állapította meg, csak ezentúl fog még életbe lépni.

*** *Till de Arbetsvilliga*. A Svenska Arbetsgivare Förening kiáltványa szept. 7.

norvég költőket is meghihlette.* Az alkoholtilalom csodába illő hatása és a nemzetközi munkásszolidaritás hatalmas megnyilvánulása mellett is el kell most haladnunk, hogy a nagy küzdelemnek egy pár, eddig nem méltatott sajátosságát szóvá tegyük.

Az ipari tőkésék, mint uralkodóosztály, először érték el, hogy érdekeikkel a kormány és a kormányozó fejedelem teljesen azonosította magát.** Így a nemzetfentartó egyház, hadsereg, birtokososztály a nemzetfentartó ipari tőkében egyenrangú társat kapott. Az ilyen osztályok érdekeinek sérthetlenségével rendes körülmények között a már megalkotott törvények gondoskodnak. Mivel ilyen törvények a svéd osztyaluralom nyílt proklamálásának napján még nem voltak: a király miniszteri ellenjegyzéssel egyszerűen felfüggesztette a kényelmetlen törvényeket.*** A Svédországban szokatlan, kivételes és egyelőre törvénytelen rendelkezéseknek nagyobb nyomatékot adandó: mozgósította a kormány a teljes békelétszám háromnegyedére kiegészített hadsereget az állam költségén, a munkások megfélemlítésére. Dacára annak, hogy az ország egyik legnagyobb munkáltatója alapos szociálpolitikai tanulmányban† kimutatta, hogy a mai árszabályrendszer primitív, tőkéletlen, értéktelen; nem tartott lépést sem az ipar, sem a szervezeti élet fejlődésével; dacára annak, hogy ez árszabályok homályos, érthetetlen volta miatt létesítette a svéd kormány három évvel ezelőtt „az állami békéltetők” intézményét: a többszörsen rossz árszabály megszegését, vagyis egy magánjogi szerződés egyoldalú felbontását erkölcstelenségnek, társadalomellenes merényletnek jelentette ki a király elnöklete alatt tárgyaló minisztertanács. Fejlődéstörténeti szempontból mindenesetre nagyjelentőségű dolog, hogy az ország politikai és vallási feje sérthetetlen szentséggé avat egy, azelőtt profán szerződést. Prof. Flodström ugyanezen a napon megvilágította, hogy az erkölcstelenséget megállapítani már csak azért sem lehet, mert a két harcoló félnek külön, két erkölcsi felfogása van.

Épen a küzdőfelek erkölcsi felfogásának különböző volta késleltette és talán részben meg is hiúsította a munkásság győzelmét.

A felek erkölcsi felfogása határozza meg a viadal eszközeit. A francia *chevalier* párbajban soha se akarja arcán megválni ellenfelét, mert ezt a legnagyobbfokú lovagiatlanságnak tartja; a magyar gentry ifjú egyenesen az ellenfél orrára vagy fülére pályázik, nála ez a virtus. A svéd tőke és a munka harci fegyvereit vizsgálva, egyszerre látjuk, hogy a tőke szerint: a háborúban nincsen pardon. A Svenska Arbetsgivare Förening kilenc napon belül kizár 163 ezer, nagyrészt nős, családos munkást. A családfentartókra, öregekre, gyermekekre ép úgy nincsen tekintettel, mint a rendes hadviselésben az ellenfél ágyúgolyója. A sztrájk kitörése után egymásután lakoltatják ki az egyes iparművek a sztrájkolókat a munkásházakból. Stockholm,

* Arvid Mörne: *En ny song till den röda fanan*. Johannes Nielsen: *Svenskere, Hold ud!*

** A minisztertanács augusztus 3-iki jegyzőkönyvéből.

*** L. a svéd hivatalos lap: *Post och Inrikesdtidning*, 1909 augusztus 9.

† Frih. Th. Adälswärd: *Slut po striden*. *Social Tidskrift*, 1909. XIV.

mint munkáltató, október elsejére felmond a város bérházaiban lakó sztrájkoló alkalmazottaknak. A sztrájkba lépő földmives zselléreket kiűzik azokból a házakból, melyeket a zsellérek apái 70—110 éven át laktak, saját költségükön javítottak, kibővítettek, melléképületekkel láttak el. Mint ahogy más háborúk kitörése előtt az ellenséges állam polgárának el kell hagyni az országot. Az ágyútöltekként szereplő előcsapatnak is meg van az analóg párja azokban a kismunkáltatókban, akik már a harc elején tönkre mentek.

Ezzel, a ma általánosan érvényben levő, de brutális harci taktikával szemben a svéd munkásság magasabb erkölcsi alapon állván: respektálta egy még nem létező berni egyezmény pontjait. A sztrájk proklamáció szerint*: nem vesznek részt a munkabeszüntetésben azok a munkások, akik a közvilágítási, köztisztasági, vízvezeteki műveknél, kórházakban, bölcsődékben, menedékházakban, gyermekek, beteg emberek vagy élő állatok mellett vannak alkalmazva. A kórházak, bölcsődék, menedékházak élelmiszer szükségleteiről, valamint a kis gyermekeknek szükséges tej szállításáról a sztrájkbizottság gondoskodik. Nem kötelesek abbahagyni a munkát a hatvan évnél idősebb, vagy az egy munkáltatónál 25 év óta alkalmazásban levő munkások. A sztrájk harmadik hetében a „polgárgárda”-nak sztrájktörő szereplése miatt felháborodott köztisztasági munkások be akarják szüntetni a munkát: a sztrájkvezetőség nem engedi meg.** A sztrájkvezetőség felhívja a munkásokat, hogy a kirendelt katonai csapatok legénységét se szóval, se tekintettel ne bántsa meg.*** A munkásság a sztrájk három első hetében nem vesz fel sztrájksegélyt. A Svenska Arbetsgivare Förening tagjai naponta és munkásonként 1.33 korona kárpótlást élveznek.

Az új erkölcsi felfogás diktálta humánus fegyverek ma teljes győzelemre nem vezethettek. A harc eredménye még nem dőlt el. A jövő munkástársadalom erkölcsi világfelfogása azonban már megindult hódító útjára.

Stockholm.

Antal Sándor.

* *Socialdemokraten*, július 30.

** *Svaret*, 10. szám.

*** *Svaret*, 22. szám.

